

Lenka Martínková: Reverendissimum officium. Biskupská konzistoř v Českých Budějovicích na cestě od josefinismu k revoluci (1785-1850). Praha, Vyšehrad 2017. ISBN 978-80-7429-886-8

Předložená práce o českobudějovické biskupské konzistoři v prvním období její existence zkoumá vymezený problém z mnoha aspektů a systematicky. Autorka nejprve v podstatě chronologicky osvětluje vznik nového biskupství a jeho úřadů a analyzuje personální situaci kapituly i konzistoře. Následně jsou nastíněny kompetence a hmotné zabezpečení instituce, včetně důsledků z toho vyplývajících. Kapitola popisující způsob úřadování a kapitola poskytující detailní rozbor organizace kanceláře, typologie písemností, jejich oběhu i ukládání jsou od sebe odděleny speciálním pojednáním o konzistorních kompetencích církevního soudu. Práce jako taková se pohybuje na pomezí institucionálních dějin, novodobé diplomatiky a praktické archivistiky. Všechny roviny dohromady tvoří organický celek, který dosvědčuje důkladnou analýzu, právě tak jako autorské zaujetí i patřičnou erudici a velmi blízkou znalost primárního informačního zdroje propojenou s dobrým rozhledem v souvisejícím odborném zpracování širšího tématu. Při výzkumu tématu bylo využito odpovídající spektrum pramenů a s ohledem na dobu vydání práce i přiměřeně široká základna již existující odborné literatury.

Podrobnější studium předloženého díla může přinést konkrétní poznatky k další diskuzi, která však celkově pozitivní dojem nemůže zmenšit. Autorka v práci dochází k některým neobyčejně zajímavým dílčím postřehům (například o jisté míře nelojality civilních úředníků vůči církevnímu zaměstnavateli), někde si naopak vypomáhá hypotézou, která se v dostupných srovnáních nemusí jevit jako zcela reálná (například předpokládané vybavení kanceláři: polstrovaný nábytek byl v kancelářském kontextu nejenom první poloviny 19. století hodně velký a velmi zřídka se vyskytující luxus). Lehký rozpor, způsobený patrně převažující autorčinou vědecko-výzkumnou orientací na starší období, se vloudil do posuzování míry „modernosti“ kancelářské praxe konzistorní kanceláře ve sledovaném období: na začátku textu je vyzdvihováno teritoriální rozdělení kompetencí jako výhodnější, které nedovolí úředníkovi „zakrňt“ (s. 46-47) a následně jsou akcentovány „moderní postupy“ v podobě věcného dělení úředních kompetencí odpovídající úředním praktikám 19. století (s. 76-77). Spojování lokálních kaplanů se „zapadlou venkovskou farností“ může být vnímáno jako kulturněhistorické klišé neodpovídající správní klasifikaci lokálií (kanonické právo s touto kategorií vůbec nepracuje, jde o nástroj státní správy řešící finanční náročnost vůči kompetenčnímu vybavení). Přístup k pojmu národnost v první polovině 19. století je třeba považovat za autorčin názor a respektovat jej, ovšem v partiích zabývajících se poplatky souvisejícími s kancelářskými výkony je zřejmé, že příliš úzká vazba na prameny vedla ke zjednodušení výkladu (bylo vybíráno jak klasické kolkovné směřující do státní kasy, tak patrně i zvláštní poplatek náležející konzistorní kanceláři, resp. jejímu zřizovateli).

Ačkoliv by se mohlo zdát, že téma to v podstatě vylučuje, jde o svižně napsanou práci, která má nejenom osobité a úzce specifikované kvality (např. popis a klasifikaci obecných i speciálních písemností konzistorní kanceláře), ale i přesah obecného typu, ať už do výzkumu dějin každodennosti, dějin mentalit, stále znovu diskutované identifikace s novodobými národy a v neposlední řadě i směrem k dnes ve výzkumu sice tolik nepreferovaným, ale obecně vzato nezbytným, nepominutelným a potřebným regionálním dějinám.

Předložená práce splňuje standardy vědeckého díla a je mi potěšením ji doporučit jako habilitační práci k dalšímu habilitačnímu řízení.

Ústí nad Orlicí, 27. března 2020

doc. PhDr. Marie Macková, Ph.D.